

A be nem jelentett munka, azaz a feketemunka és annak hátrányai

Készítette: Foglalkoztatás-felügyeleti Irányítási Főosztály

A szakmai anyag a GINOP-5.3.7-VEKOP-17- 2017-00001 azonosító számú „Jogszerű foglalkoztatás fejlesztése” elnevezésű kiemelt projekt keretében jött létre.

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A be nem jelentett munka, azaz a feketemunka és annak hátrányai

A szabályos foglalkoztatás – különös tekintettel a foglalkoztatás bejelentésére – elsődlegesen a munkavállalók érdekét szolgálja (egészségbiztosítás, nyugellátás), de a járulékok megfizetése által az állam feladatellátását is segíti (pl. egészségügyi ellátások, nyugdíj).

Sokan fiatalon, nem veszik komolyan a legális munkavégzés fontosságát, majd hosszú évekkel később – esetlegesen már rossz egészségi állapotban vagy a nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő hiányát tapasztalva – szembesülnek a bejelentés nélküli munkavégzés, azaz a „feketemunka” árnyoldalaival. Ilyenkor értik meg, hogy milyen következményei vannak az adómentes jövedelemnek, az úgynevezett „zsebbe” fizetésnek.

A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 42. § (1) bekezdése és 44. §-a alapján a munkaviszony munkaszerződéssel jön létre, amelyet írásba kell foglalni. Az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény 1. melléklet 3.1 pontja szerint a munkaviszony bejelentése legkésőbb a biztosítási jogviszony első napján, a foglalkoztatás megkezdése előtt meg kell, hogy valósuljon.

A be nem jelentett munkavégzés, vagyis a „feketefoglalkoztatás” alapesetben azt jelenti, hogy a munkavállaló nincs bejelentve az adóhatósághoz, és semmilyen bérhez kapcsolódó adót és járulékot nem fizet sem ő, sem pedig a munkáltató, azaz nem rendelkezik biztosítotti jogviszonnyal.

A feketefoglalkoztatás egy változata a „szürkefoglalkoztatás”, amikor a munkavállaló bejelentése megtörtént, de nem a tényleges munkaidőre, csak részmunkaidőre (pl. napi 8 óra helyett napi 4 órára), így a munkabérének csak egy részét kapja legálisan és ezután fizeti a munkáltató az adókat és járulékokat. A bére másik részéhez pedig illegális formában jut hozzá, azaz „zsebbe kapja” a munkabért, tehát ezután nincs adó- és járulék fizetés. Ebben az esetben a munkavállaló ugyan biztosítotti jogviszonyban áll, azaz baleseti ellátásra, nyugellátásra, és álláskeresői ellátásra is jogosult, de természetesen a pénzbeli ellátások csak csökkentett összegűek lesznek (pl. táppénz, nyugdíj).

A be nem jelentett munkavégzésnek nem csupán annyi a hátránya és következménye, hogy a munkavállaló nem jogosult automatikusan társadalombiztosításra, hanem egyéb juttatásoktól, egészségügyi ellátásoktól, támogatások igénybevételeitől is eleshet, és a banki hitelhez való hozzájutás is szinte lehetetlen bejelentett jogviszony, adózott jövedelem hiányában.

A feketemunka hatásai között hosszú távon kiemelendő a nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő elmaradása, míg rövidtávon a számos foglalkoztatáshoz kapcsolódó jog elvesztése (pl.: éves rendes szabadság, rendkívüli munkavégzésért járó díjazás, betegszabadság, minimálbérhez való hozzájutás joga, bérkifizetés bizonytalansága, méltánytalan, kiszámíthatatlan bánásmód).

Feketefoglalkoztatás során a munkavállalónak nincs írásba foglalt munkaszerződése, így a munkáltató „kihasználhatja a munkavállalókat” (pl. nem tartja be a munka – és pihenőidőre vonatkozó szabályokat), ezért szükséges a mindkét fél által aláírt munkaszerződés, amely szükség esetén megvédheti a munkavállalót a munkáltató jogsértő foglalkoztatási gyakorlatával szemben.

A foglalkoztatás-felügyeleti hatóság minden évben fokozott figyelemmel van ellenőrzései során a feketefoglalkoztatásra, amely a legsúlyosabb munkaügyi jogsértés. Az ellenőrzések tervezése során kiemelt szempont, hogy azok többsége olyan munkahelyre irányuljon, ahol a munkavállalók jogait ténylegesen megsértik

A feketefoglalkoztatás leginkább az építőipari, mezőgazdasági, feldolgozóipari, kereskedelmi, vendéglátási, valamint vagyonvédelmi ágazatokban jellemző.

Az ellenőrzések tapasztalatai és a hatóság intézkedései alapján a feketefoglalkoztatás megjelenési formái:

- munkaviszony bejelentésének elmulasztása
- egyszerűsített foglalkoztatás bejelentésének elmulasztása
- munkaszerződés nélküli foglalkoztatás
- részmunkaidős bejelentés, teljes munkaidős foglalkoztatás esetén
- színlelt szerződéssel történő foglalkoztatás
- harmadik országbeliek szabálytalan foglalkoztatása (pl. munkavállalási engedély hiánya)

Ha a foglalkoztatás során kétség merül fel arra vonatkozólag, hogy a munkáltató nem a jogszabályoknak megfelelően foglalkoztatja a munkavállalót, nincs bejelentve az adóhatóság felé, vagy nem írtak alá írásba foglalt munkaszerződést, úgy a foglalkoztatás helye szerint illetékes fővárosi és megyei kormányhivatalhoz, mint foglalkoztatás-felügyeleti hatósághoz lehet fordulni, amely foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzés keretében a foglalkoztatásra vonatkozó jogszabályok megtartását vizsgálhatja.

Foglalkoztatás-felügyeleti hatósági ellenőrzés kezdeményezése céljából a konkrét foglalkoztató és a munkavégzési hely megadásával bárki panaszt vagy közérdekű bejelentést tehet a munkavégzés helye szerint illetékes fővárosi és megyei kormányhivatalnál.

A foglalkoztatás-felügyeleti hatóság elérhetőségei megtalálhatók a www.kormanyhivatal.hu és a <https://mvff.munka.hu> weboldalon.